

Tez Özetleri

Hazırlayan: Yayın Kurulu

SANAYİ ARKEOLOJİSİ MİRASININ KORUNMASI KAPSAMINDA MALTEPE HAVAGAZI VE ELEKTRİK FABRİKASI ALANININ DÖNÜŞÜM SORUNLARI

Severcan, Yücel Can
ODTÜ

Yüksek Lisans/ Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Adnan Barlas
2006

Uzun yıllar boyu, sanayi arkeolojisi yapıları kentlerin merkezinde terkedilmiş, estetik görüntüsü olmayan, mekansal ve ekonomik gelişimi engelleyen nesneler olarak görülmüştür. Pek çok sanayi mirası, küreselleşme ve kentleşme hareketlerinin sonucu olarak, ve de hükümetlerin "modernite" söylemleri altında yıkıldı. Fakat, özellikle 20. yüzyıl ortalarında bir disiplin olarak başlayan sanayi mirasının korunması konusu, yine özellikle gelişmiş sanayi-sonrası toplumlardaki yıkıcı zihniyetin değişimine neden oldu. Bu toplumlarda sanayi mirasının korunmasına ilişkin pek çok adım atıldı. Bugün pek çok ülke kentlerdeki sosyal, mekansal ve ekonomik dönüşümünün aracı olara bu mirası görüyor.

Maltepe Havagazı ve Elektrik Fabrikası ise tescil kararının alındığı 1991 senesinden bu yana hala dönüşemeyen bir alan niteliğindedir. Bu tezin ana amacı Maltepe Havagazı ve Elektrik Fabrikası alanının dönüşmemesinin altında yatan nedenleri saptamak, ve alanın dönüşümü için çözüm önerileri getirmektir. Tez aynı zamanda Ankara'nın endüstri tarihini ve bu alanın önemini ortaya koymayı amaçlar. Bu kapsamda, tezde Ankara'nın endüstrileşme tarihinden sonra Maltepe Havagazı ve Elektrik Fabrikasının endüstriyel-mekansal gelişimi tartışıldı. Daha sonra, alanın dönüşümünü engelleyen sorunlar araştırıldı ve bu problemlere çözüm önerileri getirmek amacıyla sanayi-sonrası ülkelerin deneyimleri belirtildi. Tez sonunda, yerel koşullar bağlamında ve sanayi arkeolojisi mirasının

korunması çerçevesinde alanın dönüşümü için çözüm önerileri geliştirildi.

Anahtar kelimeler: Sanayi Arkeolojisi Mirasının Korunması, Sanayi Alanlarının Dönüşümü, Kent Merkezlerinin Dönüşümü/Canlandırılması, Süreç Tasarımı

TÜRKİYE'DE GECEKONU ALANLARINDA KURALSIZLAŞTIRICI KENTSEL YENİLEME POLİTİKALARI: DİKMEN VADİSİ ÖRNEĞİ

Mühürdaroğlu, Anıl
ODTÜ

Yüksek Lisans/ Kentsel Politika
Planlaması ve Yerel Yönetimler ABD

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. H. Tark Şengül
2005

Refah devleti dönemindeki kentsel yenileme politikaları genellikle, 1940'lar ile 1970'ler arasında yaygın olan sosyal mühendislik paradigması ile bağlantılandırılmaktadır. Buna karşın 1970'lerde ortaya çıkan devletin mali krizi ve bunun devamında yeni sağın hegemonyası ile birlikte kentsel yenileme faaliyetleri dahil olmak üzere kentleşme politikalarında kuralsızlaştırıcı ve serbest piyasa yönelimli politikalar ve rant kaygısı artan oranda baskın hale gelmeye başlamıştır.

Genel olarak gecekondu alanlarına yoğunlaşan kuralsızlaştırıcı kentsel yenileme politikaları 1980'lerin ortalarından bu yana Türkiye'deki kentleşme politikalarında ve politik söyleminde de baskın hale gelmiş, bu politikaların olumsuz sonuçlarının üzerinde çok az durulmuştur. Bugün konut alanlarının yenilenmesi kentleri daha önce olmadığı kadar temel bir çelişki ile karşı karşıya getirmektedir. Çöküntü alanlarındaki sosyal ve mekansal koşulları değiştirmek için geliştirilen alternatif politikalar piyasa veya devlet mekanizmasıyla yürütülen programlarca yürütülmektedir. Ancak aynı kentsel yenileme programları, doğrudan

veya dolaylı olarak düşük gelirli nüfusun yerinden edilmesiyle sonuçlanmakta ve politik eşitliğe dair kaygıları artırmaktadır. Aynı zamanda, bu programların başarıları genellikle kentlerin makro formuna olan etkileriyle uyumsuzdur. Bu çalışmanın temel amacı kuralsızlaştırıcı kentsel yenileme politikalarının sosyal dışlanmanın ve mekansal ayrışmanın giderek yaygınlaştığı günümüz Türkiye kentleri üzerindeki etkilerini tartışmaktır. Dikmen Vadisi Yenileme Projesi örneği bu tartışmayı yürütmemizde bize olanaklar sağlamaktadır, çünkü bu proje Türkiye'de gerçekleştirilen en önemli kentsel yenileme projelerinden biridir ve ileride uygulanacak olan diğer gecekondu alanı dönüşüm projelerine örnek olarak görülmektedir. Bu program yerel yönetimler tarafından uygulanmakla beraber bu tezde, rant-merkezli faaliyetlerce şekillenen serbest piyasa mantığının bu alandaki kentsel yenileme hareketlerinde öne çıktığı ve asıl kaybedenlerin yenilenecek olan gecekondularda yaşayan kiracılar olduğu savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Yenileme, kentsel Yeniden Canlandırma, Yeriden Edilme, Kuralsızlaştırma

KENTSEL DÖNÜŞÜM SÜRECİ: ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ PLANLAMA PROJESİ

Osmançavusoğlu, Atanur
ODTÜ

Yüksek Lisans/ Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü

Tez Yöneticisi: Doç Dr. Baykan Günay
2006

Tezde, ilk olarak, kapsamlı ve stratejik mekansal planlamanın temel özellikleri incelenmiş, her iki planlama türü karşılaştırılarak stratejik mekansal planlamanın, küresel ölçekli kapitalizmin ortaya çıkardığı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çağdaş dünyada karşılaştıkları sorunlara daha uygun olduğu düşünülmüştür. Daha sonra, tezin ana argümanı olarak Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma ve Islah Planı'nın, koruma ve imar amaçlı bir stratejik plan olduğu savı ortaya konmuştur.

Stratejik planın daha esnek, degisen kosullara uyum yeteneği bulunan, eylem yönelimli, planlama sürecinde yer alan çeşitli aktörlerin müzakerelerine açık, planlama sürecinden faydalananların katılımına izin verdiği genel düşüncesiyle uyumlu olarak, bu çalışma Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma ve Islah Planı'nın geliştirilme, uygulama asamalarına ve genel özellikleri incelenerek stratejik plan özellikleri tasdığını ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Sonuç olarak, alternatif bir görüş ortaya koyarak ve bir planlama süreci olarak Ulus Planlama Projesi'nin geleneksel kapsamlı koruma ve imar planlarından farklı olarak daha çok stratejik planlama özellikleri tasdığını ortaya konmaktadır.

KENTSEL DÖNÜŞÜM EYLEM PLANLAMASI YÖNEMİ VE VERİTABANI GEREKSİNİMLERİ: İSTANBUL, ZEYTİNBURNU ÖRNEĞİ

**Burnaz, Ahmet Mert
ODTÜ**

**Yüksek Lisans/ Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü**

**Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Murat Balamir
2004**

Kentlerimizde, son 50 yıldır izlenen yetersiz ve dolaylı kentleşme politikaları nedeniyle bugün yerleşim yerlerimizin büyük bir bölümü düşük standartlı ve yasadışı bir yapılaşma göstermektedir. Türkiye'de yerleşim alanlarının çoğunluğunun doğal tehlikelere konu olduğu bilinmesine karşın, bu dönem içerisinde yapı stoku bu alanlarda bir kaç kez katlanarak büyümüştür. Önümüzdeki dönem içerisinde Türkiye'deki kentsel politikalar, imar mevzuatının öngördüğü gibi yeni alanların üretimine dönük olmaktan çok, mevcut kentsel alanların deprem tehlikeleri karşısında iyileştirilmesine ve yenilenmesine odaklanmak zorunda kalacaktır. Bu nedenle günümüzde kent planlama disiplinin önündeki baslıca sorun yapılaşmış çevrelerin fiziksel ve sosyal olarak iyileştirilmesine yönelik yasal araçları ve kentsel politikaları üretmektir. Kentsel planlama mevzuatı, kentsel gelişme eğilimlerini belirlemeye ve yeni yapılaşma alanları yaratmaya dönük yasal araçlara ve uygulamalara sahiptir. Oysa kentsel dönüşüm planlaması, yapılaşmış alanlarda fiziksel iyileştirmeyi ve sosyal kalkınmayı sağlamaya yönelik strateji ve politikalar üret-

meyi amaçlar. Bu yüzden, imar planlarından daha farklı analitik çalışmalara, işbirliği ve katılım biçimlerine, yasal araçlara, işletme ve denetim kapasiteleri geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Kentsel dönüşüm planlaması için gereken yeni yaklaşımlardan birisi kentsel veritabanı sistemlerinin geliştirilmesidir. Bu sistemler tez içerisinde Zeytinburnu ilçesi için bir model geliştirilerek incelenmiştir. Bu model, kent yönetimleri ve uluslararası kuruluşlar tarafından üretilen veritabanlarından yararlanılarak üretilmiştir. Bu yaklaşım yeni bir "Analitik Çalışma" yaklaşımı geliştirilmesini gerektirmektedir. Türkiye'de kentsel veritabanı işletmeciliği ile ilgili bir yasal düzenleme bulunmaması en temel eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu konuda yeni yasal ve idari düzenlemeler gerekmektedir. Bu düzenlemeler, veritabanı işletmeciliğinin teknik ve idari yapısını açıklamalıdır. Diğer bir gereksinim ise kentsel veritabanı işletmeciliği konusunda uzman plancılarının yetiştirilme ihtiyacıdır. Kentsel veritabanı sistemleri planlama sürecine katılımın araçları olarak yapılandırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Sakınım Planlaması, Yerel Eylem Planlaması, Kentsel Veritabanları

KENTSEL DÖNÜŞÜMDE YENİ POLİTİKA, YASA VE EĞİLİMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ "KUZEY ANKARA GİRİŞİ (PROTOKOL YOLU) KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİ"

Kütük İnce, Esra

Gazi Üniversitesi

**Yüksek Lisans/ Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü**

**Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Özlem Güzey
2006**

Ekonomik, sosyal ve politik degisim süreci kentlerdeki yasamı sürekli olarak etkilemektedir. Degisen kent dinamikleri içinde kent planlamanın da yeniden değerlendirilmesi ihtiyacı dogmustur. Kentsel yenileme Birinci Dünya Savası'nın ardından kent planlamanın gündeminde yer almaya başlamıştır. Fakat zaman içersinde amaçları, organizasyon ve yönetim modelleri degisime ugramıştır. Günümüzde ise, gelismis ve gelismekte olan ülkelerin büyüyen kentleri içinde kalan alanlar yeni mekânsal dağılımlar sonucu bir

yenileme süreci ile yüz yüze kalmaktadır. Bu durum kentsel yenilemeyi yerel yönetimlerin ve planlamanın en önemli problemlerinden birisi haline getirmektedir. Bu tezin amacı ekonomik, sosyal kültürel, teknolojik ve mekânsal bakış açıları çerçevesinde, kentlerde yasanan dönüşüm süreçlerini inceleyerek kentlerin ve kentli nüfusun yeni talep ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, Türk planlama pratiginde yeni bir kavram olan dönüşümü anlamak, kentsel yenileme projelerinin dinamiklerini araştırmak ve Kuzey Ankara Giriş Kentsel Dönüşüm Projesi'ne yönelik öneriler sunmaktır. Bunu gerçekleştirebilmek için Ankara özelinde farklı dönüşüm projeleri incelenmiştir. Tez araştırmasında kullanılan yöntem; literatür, internet araştırmalarından, proje alanında yasayan gecekondü nüfusu ile yapılan derin görüşmelerden ve geçmiş deneyimlere temellendirilmiş yorumlamalardan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Kamu-özel Sektör Ortaklığı, Kentsel Yönetişim, Çok Sektörlü Ortaklıklar, Dönüşüm Projeleri

KENTSEL DÖNÜŞÜMLERDE KAMU-ÖZEL ORTAKLIKLARI VE ÖZEL GİRİŞİMİNİN DÖNÜŞÜMDEKİ VARLIĞI: KONYA ÖRNEĞİ

Eren, Fatih

Selçuk Üniversitesi

Yüksek Lisans, Kentsel Planlama

**Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Rahmi Erdem
Haziran, 2006,**

Bu çalışma ile, dünyada kentsel dönüşüm uygulamalarında ön plana çıkan kaynak-yoğun yaklaşımlardan hareketle, kamuya büyük desteği ve katkısı olan özel girişimlerin, kentsel dönüşüm proje sürecindeki varlığına vurgu yapmak; gelişmiş ülkelerde son 15 yıl içinde geliştirilmiş kentsel dönüşüm finans politikalarını ve kamu-özel ortaklık yapısını incelemek; özel girişimin kentsel dönüşüm projelerine yaklaşımını ve proje sürecindeki davranış eğilimlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Tezin teorik kısmı 3 bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde, çalışmanın ana vurgusu olan "Kentsel Dönüşüm" kavramı

kapsamlı bir şekilde ele alınmış, dünyada kentsel dönüşüm deneyimleri incelenerek, kentsel dönüşümün başarısı ve ekonomik süreci anlatılmıştır. İkinci bölümde, kentsel dönüşümün finansman boyutu ele alınarak, dünyada bu alanda uygulanan finans politikaları incelenmiş ve çalışmanın asıl konusuna yoğunlaşarak, kentsel dönüşümlerde kamu-özel ortaklıkları anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise, kentsel dönüşümde özel girişimin varlığı sorgulanarak, projelere dahil edilmesi konusu ele alınmış, bunun yanı sıra özel girişimci davranışlarını belirleyen ve şekillendiren unsurlara yer verilmiştir.

Alan çalışması bölümünde, “Konya Büyükşehir Belediye Çevresi” ve “Konya Eski Otogar” Kentsel Dönüşümleri örneğinde saha çalışmasına geçilmiştir. Saha çalışmasında, aşağıda sıralanan somut sonuçlara ulaşılmıştır: Özel girişimin kentsel dönüşüm sürecine dahil olması ile birlikte, proje süreci kısaltmakta ve proje toplam maliyeti

paylaşılarak dönüşümün gerçekleşmesi kolaylaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Kamu-Özel Ortaklıkları, Özel Girişim, Konya

ANAAKIM YAZILI BASINDA GECEKONDU TEMSİLLERİ: KONUT SORUNUNDAN VAROŞA

**Kalaylıoğlu, Mahir
ODTÜ**

**Yüksek Lisans, Sosyoloji Bölümü
Tez Yöneticisi: Assist. Prof. Dr. Mesut
Yeğen**

Ocak 2006

Bu çalışma, anaakım yazılı basındaki hakim gecekondu temsillerini ve bu temsil tarzlarındaki dönüşümü, gecekondu türü konutun ilk ortaya çıktığı 1940'lı yılların

sonlarından geç '90'lara uzanan tarihsel bir çerçevede incelemektedir. Tarihsel gelişimi içinde kentlerdeki temel konut sunum biçimlerinden biri olarak kurumsallaşan gecekondu olgusunun – veya akademik söylemde ve medyada tanımlandığı biçimiyle 'gecekondu sorunu'nun – yazılı medya metinlerinde nasıl temsil edildiği, nasıl sunulduğu ve hangi bağlamlarda ele alındığı, anaakım gazetelerde yayımlanan haber ve köşe yazılarının metin analizi yapılarak değerlendirilmektedir. Medyadaki hakim gecekondu temsillerindeki değişim, dokümanter bir yaklaşımla betimlenmektedir. Bu olgunun kazandığı farklı temsil tarzlarını ve medyanın bu olguya yaklaşım tarzındaki dönüm noktalarını tarihsel ve sosyal bağlamına yerleştirmek üzere, gecekondulaşmanın Türkiye kentlerindeki serüveni değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gecekondu, Temsiliyet, Söylem, Medya.

Baykan Günay arşivi 2000'li yıllar, Ankara